

مقایسه سبک‌های یادگیری و روش‌های ترجیحی تدریس دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا

مجید نجفی کلیانی^{۱*}، شهناز کریمی^۲، ناهید جمشیدی^۳

۱- مربی، دانشجوی دکتری پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران

۲- مربی، کارشناس ارشد پرستاری، گروه پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

تاریخ دریافت ۸۸/۵/۱۸، تاریخ پذیرش ۸۸/۸/۱۳

چکیده

مقدمه: واقعیت مهم آن است که همه پیشرفت‌ها و موفقیت‌های انسان‌ها در نتیجه یادگیری است. دانستن سبک‌های یادگیری دانشجویان به تهیه یک برنامه آموزشی به منظور یادگیری مطلوب و موثر کمک می‌کند، لذا هدف از این مطالعه مقایسه سبک‌های یادگیری و روش‌های ترجیحی تدریس دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی می‌باشد.

روش کار: این مطالعه یک بررسی مقطعی - تحلیلی می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ بر روی تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی فسا انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه متغیرهای دموگرافیک و پرسش‌نامه استاندارد شده سبک‌های یادگیری کلب استفاده و تحلیل شد.

نتایج: سبک یادگیری اکثر دانشجویان علوم پزشکی همگرا (۳/۳۸ درصد) و پس از آن سبک یادگیری جذب کننده (۹/۲۹ درصد) بود. بیشترین فراوانی روش تدریس مورد علاقه دانشجویان بحث گروهی بود. بین رشته تحصیلی و سبک یادگیری دانشجویان ارتباط معنی‌داری از نظر آماری وجود داشت ($P=0/011$).

نتیجه گیری: از آنجایی که اکثریت دانشجویان دارای سبک یادگیری همگرا و جذب کننده بودند، توصیه می‌شود با توجه به تنوع سبک‌های یادگیری از روش‌های آموزشی متناسب با سبک‌های یادگیری دانشجویان استفاده شود.

واژگان کلیدی: سبک‌های یادگیری، روش تدریس، دانشجویان

*نویسنده مسئول: فسا، میدان ابن سینا، دانشگاه علوم پزشکی، گروه پرستاری

Email:majidnajafi5@yahoo.com

مقدمه

شخصیت افراد دارد. اگر چه سبک‌های یادگیری نسبتاً ثابت است، ولی تغییرات کیفی در اثر تکامل و بلوغ و محرک‌های محیطی ممکن است صورت گیرد (۵). سبک‌های یادگیری کلب دارای چهار وجه همگرا، واگرا، جذب کننده و انطباق یابنده‌اند. افراد همگرا با ویژگی دستکاری کردن اشیاء، تجزیه و تحلیل منطقی عقاید، برنامه ریزی و یادگیری از راه تفکر، افراد واگرا با ویژگی مشاهده تأملی، یادگیری از طریق ادراک با در نظر گرفتن جنبه‌های متفاوت موضوع، افراد جذب کننده با ویژگی مفهوم سازی انتزاعی، مطالعه تفکر در تنهایی، ایجاد مفاهیم انتزاعی، علاقه به علوم پایه و علوم کاربردی، افراد انطباق یابنده نیز با ویژگی عینی، بحث گروهی، علاقه به همراهی با همسالان، علاقه به خرید و فروش، معامله و بازاریابی، علوم انسانی و هنر مشخص می‌شوند (۶). بیشتر مطالعات حمایت کننده دیدگاهی هستند که اگر چنانچه نحوه یادگیری دانشجویان با شیوه تدریس اساتید جور باشد، انگیزه یادگیری تقویت شده و پیشرفت تحصیلی بهتر خواهد بود (۱). مطالعات محدود انجام شده در مورد سبک‌های یادگیری دانشجویان علوم پزشکی اکثراً به بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان یک رشته خاص پرداخته‌اند و تا کنون در کشورمان مطالعه مقایسه‌ای در مورد سبک‌های یادگیری دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی انجام نشده است. لذا به منظور تعیین سبک‌های یادگیری دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا در جهت برنامه‌ریزی بهتر تدریس، این مطالعه با هدف بررسی سبک‌های یادگیری و روش‌های تدریس مورد علاقه دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی فسا در سال ۱۳۸۸ انجام گرفت تا در صورت امکان بتوان از نتایج آن برای بهبود آموزش دانشجویان استفاده نمود.

روش کار

این مطالعه یک بررسی مقطعی تحلیلی بوده که در سال ۱۳۸۸ بر روی تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا انجام شد. نمونه‌ها به صورت سرشماری وارد پژوهش شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه اطلاعات

واقعیت مهم آن است که همه پیشرفت‌های شگفت‌انگیز انسان در دنیای امروز زاینده یادگیری است (۱). پژوهش‌گران معتقدند که توجه معلمان و برنامه‌ریزان در سطوح مختلف آموزش به سبک‌های یادگیری، موجب تسهیل فرآیندهای آموزش و یادگیری خواهد شد و فراگیران را در انتخاب رشته تحصیلی و موقعیت‌های شغلی یاری می‌نماید (۲). تحقیقات انجام شده نشان‌گر مشکلاتی در زمینه انصراف از تحصیل، افسردگی در طی تحصیل، نارضایتی تحصیلی و عدم تمایل برای ورود به بازار کار پس از فراغت از تحصیل و یا ترک حرفه در رشته‌های علوم پزشکی می‌باشد (۳). محققان معتقدند که اگر سبک یادگیری فرد با رشته‌ای که در آن تحصیل می‌کند و یا حرفه‌ای که در آن کار می‌کند هم‌خوان نباشد، شخص یا از آن رشته تحصیلی انصراف داده و یا این موضوع منجر به نارضایتی وی نسبت به رشته تحصیلی می‌شود. با توجه به مطالعات انجام شده یکی از دلایل بروز این گونه مشکلات در رشته‌های علوم پزشکی، نادیده گرفتن سبک یادگیری دانشجویان است (۱،۲). افراد به تناسب تفاوت‌های فردی خود از سبک‌های متفاوتی برای یادگیری استفاده می‌کنند (۱،۴). ناسایی عوامل موثر در حصول به یادگیری یکی از مقوله‌های مهم و مورد پژوهش محققان بوده و سبک‌های یادگیری، که عادات پردازش اطلاعات دریافتی افراد می‌باشد، یکی از عوامل موثر در یادگیری است (۵). سبک‌های یادگیری ویژگی شناختی، عاطفی و رفتارهای فیزیولوژیکی است که به صورت نسبتاً ثابت، نشان‌گر چگونگی درک، کنش و پاسخ به محیط یادگیری می‌باشد (۵). نیز می‌توان گفت که سبک یادگیری روشی است که افراد اطلاعات و تجربیات تازه را در ذهن خود سازماندهی و پردازش می‌کنند (۱). محققان معتقدند که هر فراگیر، روش‌های ترجیحی برای درک، سازماندهی و ذخیره اطلاعات دارد که قابل تشخیص و پایدار می‌باشد (۵). طبق نظر کلب سبک‌های یادگیری در اثر عوامل ارثی، تجارب زندگی قبلی و نیازهای محیط حاضر شکل می‌گیرد و اساس آن ریشه در ساختار عصبی و

پس از توزیع پرسش نامه‌ها در بین دانشجویان تعداد ۱۶۷ نفر از دانشجویان پرسش نامه‌ها را تکمیل و برگرداندند. از این تعداد ۸۱ نفر (۴۸/۵ درصد) پسر و ۸۹ نفر (۵۱/۵ درصد) دختر بودند. میانگین سنی دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه $21/16 \pm 8/0$ بود. از نظر فراوانی رشته تحصیلی ۵۴ نفر (۳۲/۳ درصد) پرستاری، ۲۲ نفر (۱۳/۲ درصد) پزشکی، ۳۵ نفر (۲۱ درصد) فوریتهای پزشکی، ۲۹ نفر (۱۷/۴ درصد) بهداشت، ۱۰ نفر (۶ درصد) اتاق عمل و ۱۷ نفر (۱۰/۲ درصد) هوشبری بودند.

فراوانی دانشجویان از مقاطع تحصیلی دکترای، کارشناسی و کاردانی به ترتیب ۲۲ نفر (۱۳/۲ درصد)، ۵۴ نفر (۳۲/۳ درصد) و ۹۱ نفر (۵۴/۵ درصد) بودند.

نتایج این مطالعه نشان داد که فراوانی سبکهای یادگیری دانشجویان به ترتیب ۶۴ نفر (۳۸/۳ درصد) سبک یادگیری همگرا، ۵۰ نفر (۲۹/۹ درصد) سبک یادگیری جذب کننده، ۳۱ نفر (۱۸/۶ درصد) سبک یادگیری واگرا و ۲۲ نفر (۱۳/۲ درصد) دارای سبک یادگیری انطباق یابنده بودند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در مورد روشهای تدریس ترجیحی دانشجویان نشان داد که اولویت اول دانشجویان بحث گروهی، اولویت دوم روش پرسش و پاسخ، اولویت سوم روش نمایشی، اولویت چهارم روش پروژه‌ای و اولویت پنجم روش شبیه سازی بودند.

نتایج نشان داد که بین رشته تحصیلی و سبک یادگیری دانشجویان ارتباط معنی داری از نظر آماری وجود دارد ($p=0/011$) (جدول ۱).

دموگرافیک و پرسش نامه سبکهای یادگیری کلب (Kolb Learning Style Inventory) پس از اخذ رضایت توسط شرکت کنندگان استفاده شد. پرسش نامه اطلاعات دموگرافیک مشتمل بر متغیرهای شخصی و تحصیلی دانشجویان و به علاوه روش تدریس مورد علاقه دانشجویان بود. در این مطالعه به منظور بررسی سبکهای یادگیری دانشجویان از پرسش نامه ۱۲ سوالی کلب که روایی و پایایی آن قبلاً توسط کلب و سایر محققین (۱، ۲، ۴، ۵) بررسی شده است، استفاده شد. در این پرسش نامه هر سوال ۴ قسمت دارد که از عدد یک تا چهار توسط شرکت کنندگان رتبه بندی می شود. آزمودنی با خواندن هر سوال باید به هر بخشی که با نحوه یادگیری او بیشترین مطابقت دارد نمره ۴ بدهد و به همین ترتیب نمره هر سوال را با ۱، ۲، ۳ و ۴ مشخص کند. از جمع این ۴ قسمت، ۴ نمره به دست می آید که نشان دهنده چهار شیوه یادگیری است. از تفریق دو به دو دوی آنها دو نمره به دست می آید. این دو نمره روی دو محور مختصات (با توجه به مثبت و منفی بودن نمره به دست آمده) یعنی محور عمودی و افقی قرار می گیرند. این دو محور مختصات چهار ربع یک مربع را تشکیل می دهند که با چهار سبک یادگیری واگرا، همگرا، انطباق یابنده و جذب کننده مطابقت دارند.

پس از تکمیل پرسش نامه‌ها توسط دانشجویان، داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، آزمون آماری مجذور کای و ضریب همبستگی اسپیرمن توسط نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. سطح آلفای ۰/۰۵ به عنوان سطح معنی داری در نظر گرفته شد.

نتایج

جدول ۱. توزیع فراوانی سبکهای یادگیری دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا با توجه به رشته تحصیلی

P	همگرا (درصد)	واگرا (درصد)	انطباق یابنده (درصد)	جذب کننده (درصد)
پرستاری	۴۶/۳	۱۶/۷	۲۴/۱	۱۳/۰
پزشکی	۲۲/۷	۲۲/۷	۱۳/۶	۴۰/۹
فوریتهای پزشکی	۳۷/۱	۱۷/۱	۸/۶	۳۷/۱
بهداشت	۴۸/۳	۱۷/۲	۰	۳۴/۵
اتاق عمل	۵۰/۰	۰	۲۰/۰	۳۰/۰
هوشبری	۱۱/۸	۳۵/۳	۵/۹	۴۷/۱

نیز نشان داد که اکثریت دانشجویان پرستاری دارای سبک یادگیری همگرا هستند.

در بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان پزشکی مشخص شد که بیشترین سبک یادگیری این دانشجویان سبک یادگیری جذب کننده بود. عزیزی و همکاران در پژوهش خود بر روی دانشجویان پزشکی دریافتند که بیشترین سبک یادگیری این دانشجویان جذب کننده می‌باشد (۱۰). نتایج حاصل از مطالعه حاضر با نتایج مطالعه عزیزی و همکاران همخوانی دارد. کلب نیز معتقد است که دانشجویان پزشکی بایستی دارای سبک یادگیری جذب کننده باشند (۷). کلباسی و همکاران (۱۱) در مطالعه خود دریافتند که اکثریت دانشجویان پزشکی دارای سبک یادگیری همگرا و جذب کننده هستند. افراد دارای سبک یادگیری جذب کننده در درک مقدار زیادی از اطلاعات و ترکیب آنها به صورت منطقی دارای توانایی بالایی هستند. این سبک یادگیری برای حرفه‌هایی که نیازمند اطلاعات و دانش فراوان است، مفید و موثر است (۷، ۱۲).

نتایج بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان رشته‌های فوریت‌های پزشکی، بهداشت و اتاق عمل نشان داد که بیشترین سبک فراوانی دانشجویان این رشته‌ها سبک یادگیری همگرا می‌باشد. برخلاف رشته‌های فوق دانشجویان رشته هوشبری دارای بیشترین فراوانی در سبک‌های جذب کننده و سپس واگرا بودند. کلب معتقد است افرادی که دارای سبک یادگیری همگرا هستند، بیشترین توانایی را در کاربرد عملی تفکرات و نظریه‌ها دارند (۷، ۱۲).

یافته‌های به دست آمده نشان داد که بین سبک یادگیری دانشجویان با روش تدریس بحث گروهی و روش نمایشی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. صالحی و همکاران (۲) در تحقیق خود دریافتند که بین برخی روش‌های آموزشی و سبک‌های یادگیری ارتباط وجود دارد. ناگاتا (۱۳) در مطالعه خود نشان داد که بین سبک‌های یادگیری و روش‌های تدریس رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج به دست آمده در مطالعه حاضر با نتایج حاصل از

به منظور بررسی تفاوت معنی‌دار بین سبک‌های یادگیری با توجه به رشته‌های مختلف با آزمون من-ویتی مشخص شد که بین سبک‌های یادگیری دانشجویان پزشکی و پرستاری ($p=0/021$)، پرستاری و هوشبری ($p=0/008$) تفاوت معنی‌دار از نظر آماری وجود دارد. بین مقطع تحصیلی (دکتری، کارشناسی و کاردانی) دانشجویان و سبک یادگیری نیز از نظر آماری ارتباط معنی‌دار یافت شد ($p=0/006$). در بررسی ارتباط بین سبک‌های یادگیری دانشجویان با روش‌های تدریس ترجیحی مشخص شد که بین اولویت اول روش تدریس (بحث گروهی) مورد علاقه با سبک‌های یادگیری ارتباط معنی‌داری از نظر آماری وجود دارد ($p=0/036$). هم‌چنین بین سبک‌های یادگیری با اولویت سوم (روش نمایشی) روش تدریس ترجیحی ارتباط معنی‌داری از نظر آماری یافت شد ($p=0/037$). بین سبک‌های یادگیری دختران و پسران تفاوت معنی‌داری از نظر آماری وجود نداشت ($p=0/06$).

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد که اکثریت دانشجویان علوم پزشکی دارای سبک یادگیری همگرا و سپس سبک یادگیری جذب کننده هستند. داشتن سبک یادگیری همگرا و جذب کننده در بین دانشجویان علوم پزشکی با نظریه کلب که دانشجویان علوم پزشکی بایستی دارای این سبک‌ها باشند، مطابقت دارد (۷). در بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری مشخص شد که تقریباً نیمی از دانشجویان این رشته دارای سبک یادگیری همگرا هستند. سرچمی و حسینی در بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری قزوین دریافتند که بیش از نیمی از این دانشجویان دارای سبک یادگیری جذب کننده و حدود یک سوم آنها دارای سبک یادگیری همگرا هستند (۱). لینارز (۸) و راکوزی و مونی (۹) در مطالعات خود دریافتند که اکثر دانشجویان پرستاری دارای سبک یادگیری جذب کننده و همگرا هستند. نتایج این مطالعات با نتایج حاصل از مطالعه فوق همخوانی دارد. نتایج مطالعه ولی زاده و همکاران (۵)

learning styles and preferred teaching methods in students of nursing, Isfahan University of Medical Sciences]. Iran J Med Education 2000; 1(1): 40-6.

3. Ghodsbin F, Shafakhah M. [The accelerators and preventive factors of learning clinical skills: views of nursing students]. Iran J Med Education 2007; 7(2): 343-52.

4. Karami R. [A survey of relation of learning styles with studying and learning methods among high school students of Charoimagh]. [MSc thesis]. Tabriz University, 2003.

5. Valizadeh L, Fathiazar S, Zamanzadeh V. [Nursing and midwifery student's learning styles in Tabriz Medical University]. Iran J Med Education 2006; 6(2): 136-9.

6. Homayuni A, Kadivar P, Abdollahi MH. [Relation of learning styles, cognitive styles and selection of educational courses among male high school students]. Quarterly of Iranian Psychologist 2007; 10(3): 137-44.

7. Kolb AY, Kolb DA. The Kolb learning style inventory-version 3.1 2005 Technical specifications. Experience Based Learning Systems [Cited in 2005 May 15]. 18-20. Available from: <http://www.Learningfromexperience.com/images/>.

8. Linares AZ. Learning styles of students and faculty in selected health care professions. J Nurs Educ 1999; 38(9): 407-14.

9. Rackozy M, Money SH. Learning styles of nursing students A 3 year cohort longitudinal study. J Prof Nurs 1995; 3(3): 170-4.

10. Azizi F, Khanzadeh A, Hhosseini M. [Learning styles of Medical students using Kolb Theory, Qazvin University of Medical Sciences University. Iranian J of Med Educ 2002; 7: 87-8.

11. Kalbasi S, Naseri M, Sharifzadeh GH, Poursafar A. [Learning styles of medical students of Birjand Medical University]. Strides Development in Medical Education 2008; 5(1): 10-6.

12. Lorgani MH, Seif AA. [Comparison of learning style of students with regard to sex, course and term]. Research and Planning in Higher Education 2000; 19: 93-113.

13. Nagata JB. Student academic performance in nursing as a function of student and faculty learning style congruency. J Nurs Educ 1996; 35(2): 69-73.

مطالعات مشابه همخوانی دارد و نشان می‌دهد که دانشجویان با توجه به سبک یادگیری مورد علاقه نیازمند روش تدریس متناسب با سبک یادگیری خود هستند.

نتایج به دست آمده از این پژوهش با نتایج به دست آمده از مطالعه لرگانی و سیف (۱۲) در مورد عدم تفاوت معنی‌دار بین سبک‌های یادگیری دانشجویان دختر و پسر همخوانی دارد و نشان می‌دهد که بین سبک‌های یادگیری دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌دار آماری وجود ندارد. سرچمی و حسینی (۱) نیز در مطالعه خود دریافتند که بین جنس و سبک یادگیری دانشجویان ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد اکثریت دانشجویان علوم پزشکی دارای سبک یادگیری همگرا هستند. از آنجایی که افراد شاغل به تحصیل در علوم پزشکی در رشته‌هایی تحصیل می‌کنند که نیازمند ارتباط و داشتن اطلاعات فراوان هستند، نیاز است که اساتید این رشته به این امر توجه نموده و با استفاده از روش‌های متنوع آموزشی باعث تقویت و افزایش توان دانشجویان به منظور تربیت آنها برای آینده شوند. با توجه به غالب بودن سبک یادگیری همگرا در بین دانشجویان توصیه می‌شود از روش‌های تدریس متناسب با این سبک یادگیری که روش‌های نشان دادن و استفاده از دیاگرام‌ها است، استفاده شود.

تشکر و قدردانی

از معاونت محترم پژوهش و مرکز توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی فسا به خاطر حمایت مالی این طرح تشکر و قدردانی می‌شود. هم‌چنین از دانشجویان شرکت‌کننده در این طرح نیز سپاسگزاری می‌شود.

منابع

1. Sarchami R, Hosseini M. [Relationship of learning styles with educational progress of nursing students in Qazvin]. J of Qazvin Medical Sci University 2004; 30: 64-7.
2. Salehi SH, Soleimani B, Amini P, Shahnooshi E. [A survey of relation between

Comparison of learning styles and preferred teaching methods of students in Fasa University of Medical Sciences

Najafi Kalyani M^{1*}, Karimi Sh², Jamshidi N³

1-Lecturer, PhD Student of Nursing, Department of Nursing, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Iran

2-Lecturer, MSc of Nursing, Department of Nursing, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Iran

3-MSc Student of Nursing, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

Received 9 Aug, 2009 Accepted 4 Nov, 2009

Abstract

Background: The important reality is that all of human developments and successes are due to learning. Knowing students learning styles will help to produce an educational plan in order to optimal and effective learning. The aim of this study was the comparison of learning styles and preferred teaching methods of different students of medical sciences.

Materials and Methods: This study is a cross-sectional research. That was done on all students at Fasa Medical Sciences University in 2009. For data gathering, questionnaires of demographic variables and Kolb Learning Style Inventory (KLSI) was used and analyzed.

Results: Majority of students learning style was convergent learning (38.3%) and then assimilator learning style (29.9%). More frequent preferred teaching method was group discussion. There was a significant difference between learning styles and course of students ($P=0.011$).

Conclusion: Since, the majority of students had convergent and assimilator learning styles is recommended, considering the diversity of learning styles, educational methods related to learning styles were using.

Keywords: Learning styles, Teaching methods, Students

*Corresponding author;
Email: majidnajafi5@yahoo.com
Address: Department of Nursing, University of Medical Sciences, Ebne-Sina Sq., Fasa, Iran